

บทที่ 1

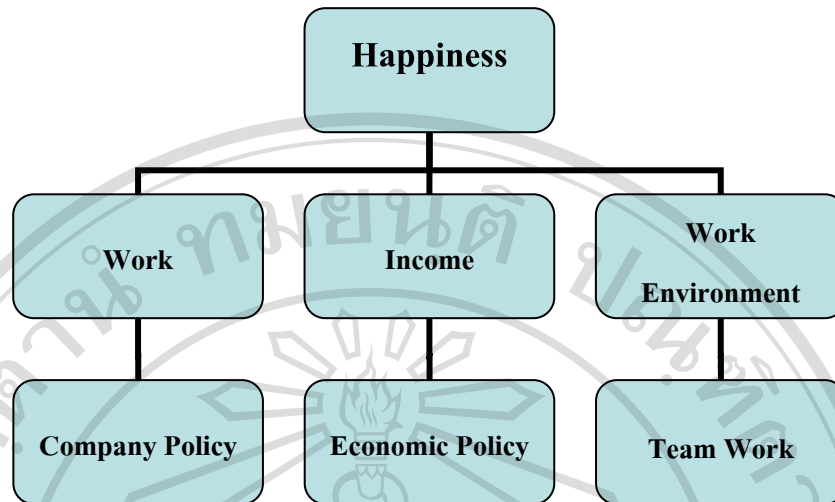
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจเจกชนแต่ละคนล้วนแต่ยอมรับกันดีว่า "ความสุข" ถือเสมือนว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดและเป้าหมายสุดท้ายที่แต่ละคนพึงปรารถนาที่จะได้รับ ความสุขเป็นเหตุผลสุดท้ายที่อยู่เบื้องหลังการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือแม้แต่การตัดสินใจที่จะไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ล้วนแล้วแต่มีเหตุผลสุดท้ายอยู่ที่ความสุขของปัจเจกชนนั้นๆ ทั้งสิ้น และเมื่อขยายกรอบการวิเคราะห์ให้กว้างขึ้นสู่ระดับสังคม การกระทำใดๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสุขกับประชาชนจึงเป็นการกระทำที่รัฐ หรือผู้กำหนดนโยบายพึงกระทำให้เกิดขึ้นสู่สังคมโดยรวม

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น รัฐหรือผู้กำหนดนโยบายจึงต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้นจากนโยบายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เรื่องความสุข ซึ่งแม้ว่าบางครั้งความสุขจะไม่ถูกกล่าวถึงโดยตรงในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเป็นเป้าหมายสุดท้ายและมีน้ำหนักสำคัญในฐานะที่เป็นเป้าหมายของสังคม

เมื่อพิจารณาในส่วนของนโยบายสาธารณะของรัฐบาล พบว่าบ่อยครั้งที่การกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐได้แยกนโยบายด้านต่างๆ ออกจากกันอย่างเด็ดขาด และวิเคราะห์อยู่บนพื้นฐานการคาดการณ์ว่า การดำเนินนโยบายด้านดังกล่าว จะนำไปสู่ความสุขของประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายของนโยบายดังกล่าวได้อย่างไร

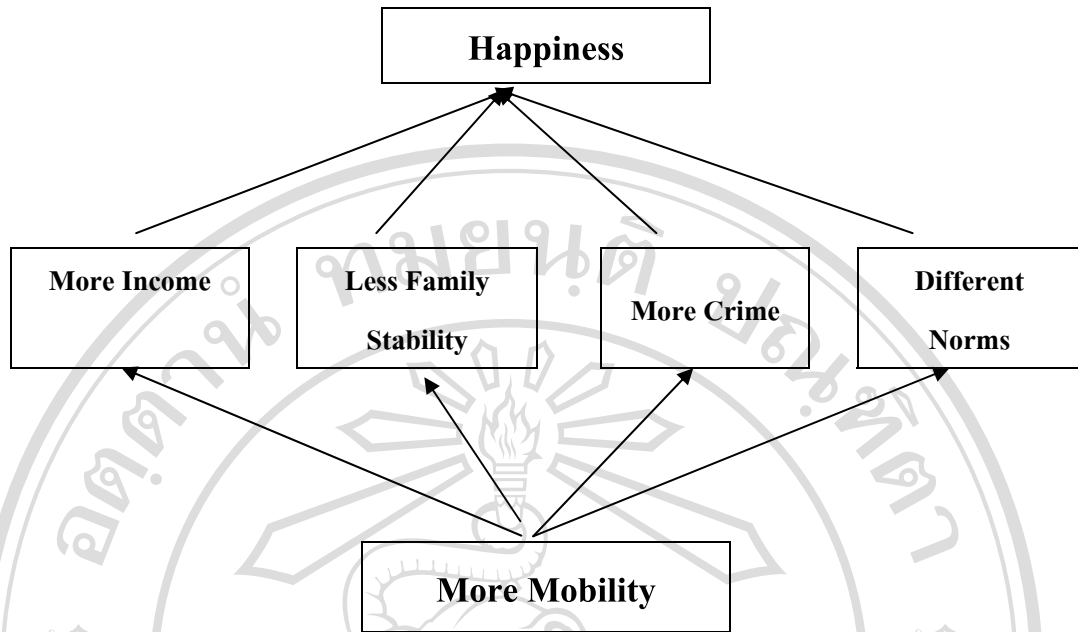

แผนภูมิที่ 1.1 โครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของมนุษย์

Source: Richard Layard (2005), Happiness: Lessons from the new science, p.146

จากแผนภาพที่แสดงให้เห็นข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการวิเคราะห์นโยบายและผลกระทบที่มีต่อระดับความสุข อันมาจากการดำเนินนโยบายด้านต่างๆ โดยจำแนกผลที่เกิดขึ้นออกเป็นส่วน ๆ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบัน เช่น Richard Layard ได้พยายามชี้ให้เห็นว่ามิติต่างๆ ของสังคมต่างมีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงต่อกันอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และทำให้การวิเคราะห์นโยบายจำเป็นต้องพิจารณาเป็นองค์รวมมากกว่าที่จะพิจารณาแบบแยกส่วน (ดูจากแผนภาพข้างต้น)

ตัวอย่างง่ายๆ ที่ใคร่ยกให้เห็น เช่น ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แรงงานได้แสดงถึงนโยบายทางเศรษฐกิจที่สนับสนุนให้มีการโยกย้ายแรงงานจากแหล่งที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำไปสู่แหล่งที่มีค่าจ้างแรงงานสูง โดยมุ่งหมายให้แรงงานมีโอกาสแสวงหาโอกาสที่จะได้รับค่าจ้างสูงขึ้น หรือในอีกนัยหนึ่งคือแสวงหาประสิทธิภาพทางการผลิตของแรงงานให้มากที่สุด และด้วยค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น ได้นำไปสู่การคาดหมายว่าจะนำไปสู่ความสุขที่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วยว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานอาจจะมีผลกระทบในทางลบต่อความสุขได้ เช่น ก่อให้เกิดปัญหาการขาดความมั่นคงหรือขาดความอบอุ่นในครอบครัว ปัญหาอาชญากรรมที่ตามมา และรวมถึงปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับธรรมเนียมปฏิบัติของต่างถิ่นต่างวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งผลดังกล่าวต่างกระทบต่อความสุขของปัจเจกชนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ (โปรดดูแผนภาพด้านล่างประกอบ)

แผนภูมิที่ 1.2 พลังการขับเคลื่อนภายใต้ปัจจัยแวดล้อมของมนุษย์ที่มีผลให้เกิดความสุข

Source: Richard Layard (2005), Happiness: Lessons from the new science, p.146

เช่นเดียวกับประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงประเด็นเรื่อง “ความสุข” อย่างชัดเจน แต่ได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “ความพอใจ หรืออรรถประโยชน์สูงสุด” อันเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ (นวน้อย ตรีรัตน์, 2548)

แนวคิดและข้อสมมุติพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับอรรถประโยชน์ (Utility) ได้หันไปให้ความสำคัญกับการพิจารณาในระดับของปัจเจกบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ โดยกล่าวไว้ว่า ยิ่งปัจเจกบุคคลมีการบริโภคมากขึ้น ย่อมได้รับความพอใจมากขึ้น และสำหรับในระดับสังคม เมื่อสมาชิกในสังคมบริโภคมากขึ้นเท่าไร สังคมจะได้รับความพอใจรวมมากขึ้นเท่านั้น โดยปัจเจกบุคคลสามารถได้รับความพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้าและบริการภายใต้ทางเลือก (Choices) และข้อจำกัดทางเศรษฐศาสตร์ที่แต่ละบุคคลมี ซึ่งในที่นี้หมายถึงรายได้ หรืองบประมาณของปัจเจกชนนั่นเอง

เมื่อทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ให้น้ำหนักความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และปัจเจกชนต่างตัดสินใจภายใต้ความเป็นเหตุเป็นผล ภายใต้ทางเลือกต่างๆ ที่แต่ละคนมี ข้อจำกัดเดียวที่ทำให้แต่ละบุคคลแตกต่างกันคือ ระดับรายได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ระดับรายได้ ได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความพอใจสูงสุดให้เกิดขึ้นกับตัวบุคคลและนำไปสู่ความพอใจรวมของสังคมที่มากที่สุดเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงนำไปสู่เป้าหมายของแต่ละประเทศที่ให้ความสำคัญกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งคาดว่าในท้ายที่สุดจะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความอยู่ดีกินดีหรือความพึงพอใจของประชาชนในประเทศ ซึ่งดูจะสมเหตุสมผล สำหรับหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ที่ประชากรอยู่ในภาวะที่ยากจน

แต่ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา มิงงานวิจัยของนักเศรษฐศาสตร์ จำนวนมากได้หันมาตั้งคำถามกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรกับความสุข หรือความพึงพอใจในชีวิต โดยพบข้อสรุปที่น่าสนใจว่า โดยภาพรวมแล้วระดับรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรไม่ได้เป็นปัจจัยที่สร้างความสุขในชีวิตให้กับประชาชนแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการศึกษาในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ ญี่ปุ่น เป็นต้น

จากการศึกษาโดย World Values Survey พบว่า แม้ว่าระดับรายได้ที่แท้จริงของผู้คนในสหรัฐอเมริกา จะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.5 ระหว่างปี ค.ศ. 1946-1991 (หรือ เพิ่มจาก 11,000 เหรียญสหรัฐต่อปี เป็น 27,000 เหรียญต่อปี) แต่ความสุขหรือความอยู่ดีมีสุขตามอัตภาพ (Subjective Well-being) กลับอยู่ในระดับคงที่ไม่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาในญี่ปุ่น โดยพบว่าตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1958-1991 ระดับรายได้ต่อหัวของชาวญี่ปุ่นปรับตัวสูงขึ้นถึง 6 เท่า แต่ชาวญี่ปุ่นไม่ได้รู้สึกว่ามีชีวิตที่พึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด (Bruno Frey and Alois Stutzer, 2002)

ลักษณะความสัมพันธ์ที่น่าแปลกใจระหว่างระดับรายได้และระดับความสุข หรือระดับความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนกลายเป็นประเด็นสำคัญ และได้ขยายไปสู่ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องในทางเศรษฐศาสตร์ เช่น สถานะการว่างงาน ความพึงพอใจในการทำงาน อัตราเงินเฟ้อ ประเด็นเหล่านี้ถูกทดสอบความสัมพันธ์กับระดับความสุขแล้วทั้งสิ้น และเมื่อผลการศึกษาได้สรุปว่า รายได้อาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะอธิบายความสุขของประชาชน (Bruno Frey and Alois Stutzer, 2000) หรือข้อสรุปในระดับประเทศว่า ประเทศที่ประชาชนมีความสุขอาจเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงอาจจะไม่ได้เป็นประเทศที่ประชาชนในประเทศมีความสุข (Charles Kenny, 1999) ผลการศึกษาดังกล่าวยังพบในทวีปเอเชียด้วย เช่น ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง ไต้หวัน เกาหลี และสิงคโปร์ ซึ่งแม้ว่าประเทศเหล่านี้จะประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ แต่ระดับความสุขกลับอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ (Yew-Kwang Ng, 1997) ผลดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า อาจมีปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากปัจจัยด้านรายได้ที่รัฐหรือผู้วางแผนนโยบายจำเป็นต้องให้ความสำคัญ

ผลการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับสาขาจิตวิทยา ที่ศึกษาประเด็นความสุขมาเป็นเวลานานแล้ว โดยให้ความสำคัญของปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์

เนื่องจากลักษณะทางสังคมวิทยาซึ่งมนุษย์มีความเป็นสัตว์สังคม จึงเป็นไปได้ว่า ปัจจัยทางด้านสังคมอื่นๆ อาจนำไปสู่การกำหนดพฤติกรรมและความรู้สึกสุขของประชาชน (Richard Layard, 2005) และยังรวมถึงปัจจัยทางด้านสถาบัน เช่น ตัวแปรทางการเมือง ประชาธิปไตย และปัจจัยทางด้านประชากรที่มีบทบาทต่อระดับความสุขของผู้คน

นอกจากนี้ความแตกต่างของสภาพสังคมวัฒนธรรมของแต่ละประเทศทำให้ปัจจัยที่คาดว่ามีอิทธิพลต่อระดับความสุขมีความแตกต่างกันไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในสังคมเอเชีย ที่พบว่า ประเด็นเรื่องความสุขไม่สามารถแยกออกจากวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางความคิดเรื่องความเชื่อทางศาสนา เช่น ลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธ เป็นต้น หรือในบางครั้งความสุขก็ไม่อาจแยกออกจากเรื่องภาวะของสุขภาพจิตได้เช่นกัน ดังงานศึกษาในประเทศโดยกรมสุขภาพจิต (อภิชัย มงคล และคณะ, 2545)

ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขมีนัยต่อการกำหนดนโยบายด้านแรงงาน ที่มุ่งให้เกิดความสุขในการทำงาน หมายความว่า การกำหนดนโยบายน่าจะครอบคลุมไปถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ด้านสังคม ด้านการเมือง ฯลฯ รวมอยู่ด้วย นอกเหนือไปจากรายได้เพียงอย่างเดียว

ในขณะเดียวกัน นักเศรษฐศาสตร์บางคนได้พยายามวัดความสุขในลักษณะที่เป็นความรู้สึกที่ดีขึ้นหรือแย่ลงเกี่ยวกับชีวิตโดยรวม โดยทำการเปรียบเทียบความสุขของคนเดียวกันระหว่างเวลาต่างๆ หรือในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ (Bruno Frey and Alois Stutzer, 2002) ใช้ในการสำรวจในประเทศสวีเดนและแลนด์ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของคนไทย การศึกษาพบว่าปัจจัยด้านสถาบันที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีผลทำให้คนในประเทศมีความสุขยิ่งขึ้นมากกว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การว่างงานทำให้คนมีความสุขน้อยลง ปัจจัยด้านฐานะทางการเงินของครอบครัวก็มีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของความสุขที่น่าสนใจคือ การมีฐานะทางการเงินดีขึ้นนั้นมีผลให้ความสุขของคนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาที่พบว่าคนใน 12 ประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกามีความสุขมากขึ้นเมื่ออัตราเงินเฟ้อต่ำหรืออัตราการว่างงานต่ำ (Tella, Rafael Di, Robert J. MacCulloch, and Andrew J. Oswald, 2001)

จากความสำคัญดังกล่าวที่ระบุนมาแล้วข้างต้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีเป้าหมายหลักในการทำความเข้าใจกับประเด็นเรื่องความสุขกับนโยบายด้านแรงงาน นักเศรษฐศาสตร์และผู้วางแผนนโยบายแรงงานจะได้ประโยชน์จากงานศึกษาเกี่ยวกับความสุขในแนวทางใดได้บ้าง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะแสดงถึงทรรศนะว่าด้วยความสุข ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการกำหนด

ความสุขดังกล่าวจากงานศึกษา ผลการศึกษาจะนำไปสู่การแสวงหาเครื่องมือและนโยบายด้านแรงงานอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความสุขของแรงงานภายในประเทศได้ในอนาคต

ในงานศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเชิงสำรวจกรณีตัวอย่างความเห็นของกลุ่มตัวอย่างแรงงานตัดเย็บ บริษัท ภัทาลำพูน จำกัด เนื่องจากประเทศไทยยังไม่เคยมีการศึกษาเชิงสำรวจ ในประเด็นความสุขในมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์มาก่อน ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นกรณีศึกษาจึงจะไม่สามารถรายงานผลในระดับประเทศได้ แต่ข้อมูลดังกล่าวมีคุณค่าในฐานะเป็นข้อมูลพื้นฐานขั้นแรกให้กับการศึกษาในประเด็นนี้ในประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเพื่อความสุขต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อ "ความสุข" ในทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทาลำพูน จำกัด ในเครือสหพัฒน์

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) เป็นงานวิจัยระดับพื้นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นเรื่องความสุขในเชิงเศรษฐศาสตร์ภายใต้บริบทของประเทศไทย
- 2) เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านแรงงานเพื่อพัฒนาความสุขของแรงงานในอุตสาหกรรมไทยต่อไปในอนาคต

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของกลุ่มแรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทาลำพูน จำกัด โดยใช้แรงงานในบริษัททั้งสิ้นจำนวน 500 คน เป็นกรณีศึกษา แบ่งเป็นแรงงานชาย จำนวน 339 คน และแรงงานหญิง จำนวน 161 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดบริษัทในการศึกษา

1.5 นิยามศัพท์

ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness : GNH) หมายถึง การวัดความสุขมวลรวมประชาชาติ เมื่อในปี 2541 รัฐบาลภูฏาน (ประเทศนี้ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) พระมหากษัตริย์แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีถวายคำปรึกษา) ประกาศแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก แผนนี้

ตั้งอยู่บนหลักการ “Four Pillars of Happiness” (สี่เสาหลักแห่งความสุข) โดยมีหลักการสำคัญ 4 ประการคือ (1) การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (sustainable economic development) (2) ธรรมาภิบาลที่ดี (good governance) (3) การรักษาสภาพแวดล้อม (conservation of the environment) และ (4) การส่งเสริมวัฒนธรรมประจำชาติ (promotion of national culture) ตัวชี้วัดความสุขนี้เป็นตัวชี้วัดที่ครอบคลุม บูรณาการ รอบด้าน รวมเอาการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรม และธรรมาภิบาลเข้าด้วยกัน และเมื่อคิดเฉพาะระดับประเทศ ซึ่งนักวิชาการ และองค์กรที่ศึกษาเกี่ยวกับความสุขในทุกมิติก็จะเรียกว่า Gross Domestic Happiness (GDH)

ความสุข (Happiness) หมายถึง ความสบายหรือความสำราญแยกออกได้เป็นสองฝ่าย คือ ความสุขทางกายกับความสุขทางใจ ความสุขทางกาย ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้จากประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และผิวหนังก และความสุขทางใจ ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้ทางจิต คือ ความสบายใจ ความสุขใจ ความอึ้งใจ อันเกิดจากจิตใจที่สงบและเย็น ความสุขทั้งกายและใจ ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กัน ไม่อาจจะแยกให้ขาดจากกันได้

แรงงานตัดเย็บ (Garment worker) หมายถึง ผู้ใช้แรงงานประเภทการตัด และการเย็บ ได้แก่ เสื้อผ้า หน้ ก ผ้า ผ่า น ยาง และวัสดุอื่นใดที่ถูกกำหนดให้เป็นสินค้าในระบบเศรษฐกิจ และนอกระบบเศรษฐกิจ

1.6 โครงสร้างการค้นคว้าแบบอิสระ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ประกอบไปด้วย 5 บท ดังนี้

บทที่หนึ่ง เป็นบทนำที่ได้กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ขอบเขตการศึกษา นิยามศัพท์ และโครงสร้างการค้นคว้าแบบอิสระ

บทที่สอง เป็นบทที่กล่าวถึงทฤษฎี โดยใช้ทฤษฎีการประเมินค่าแบบจำลองถดถอยที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Estimation of Regression Models with Dummy Dependent Variables) สำหรับผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาได้นำแนวคิดการทำงานที่มีคุณค่า (Decent Work) และแนวคิดองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ของนายแพทย์ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ มาใช้เป็นงานทบทวน และได้สร้างกรอบแนวความคิดขึ้นมา เพื่อกำหนดโครงสร้างการทำการศึกษาเรื่องนี้

บทที่สาม เป็นบทที่กล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้กำหนดความหมายของตัวแปรแต่ละตัวไว้

บทที่สี่ เป็นบทที่กล่าวถึงผลการศึกษา ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่หนึ่ง คือ เรื่องราวทั่วไปในชีวิต ครอบครัว และผู้คนรอบตัว ด้านที่สอง คือ การทำงานและการเงิน ด้านที่สาม คือ บริบทชุมชน ความเชื่อ ทศนคติ และความเห็นต่อสังคมไทย และด้านที่สี่ คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของกลุ่มแรงงานที่ทำการศึกษา

บทที่ห้า เป็นบทสรุปผลที่ได้จากการศึกษาที่พบว่ามี 7 ปัจจัยที่แสดงให้เห็นว่าเป็น ปัจจัยที่จะทำให้เกิดโอกาสที่แรงงานจะมีความสุขเพิ่มขึ้น และผู้ศึกษาได้อธิบายผลการศึกษากายใต้ กรอบแนวคิดทฤษฎีของ Richard Layard ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาเรื่องนี้ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้าน การทำงาน (Work) มิติด้านรายได้ (Income) และมิติด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work Environment) พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารองค์กรในการดำเนินนโยบาย และการบริหารจัดการด้านแรงงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และความยั่งยืนในระยะยาว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved